

**КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ «Черкаський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних працівників
Черкаської обласної ради»
Протокол від 18.12.2025 №5

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора КНЗ «Черкаський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних працівників
Черкаської обласної ради»
Наталія ЧЕПУРНА
Наказ від 26.12.2025 № 127

**ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації вчителів фізики
закладів загальної середньої освіти
«РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ДРУГОМУ
ЦИКЛІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
(ПРЕДМЕТНЕ НАВЧАННЯ У 7–9 КЛАСАХ)
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»**

Розробник(и): комунальний навчальний заклад «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради» (Северінова А.М., методист лабораторії природничо-математичних дисциплін комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»).

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН від 12.10.2022 № 904).

Термін дії програми: з 26.12.2025 до 26.12.2030 року.

Рецензенти:

Ткаченко Анна Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, директор навчально-наукового інституту інформаційних та освітніх технологій Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, доцент кафедри фізики;

Совгира Світлана Миколаївна, учитель фізики Черкаської спеціалізованої школи I-III ступенів №33 ім.В. Симоненка Черкаської міської ради Черкаської області.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. У сучасних умовах воєнного стану та глобальних трансформацій (глобалізації, цифровізації, поступового переходу до децентралізації суспільства) сучасний педагог покликаний забезпечувати освітній процес згідно з державними стандартами, спрямовувати його у руслі євроінтеграції, формувати інклюзивний простір та підтверджувати високий рівень цифрової компетентності.

Програма підвищення кваліфікації вчителів фізики «Реалізація природничої освітньої галузі у другому циклі базової середньої освіти (предметне навчання у 7–9 класах) Нової української школи» (далі - програма) спрямована на підготовку вчителів до роботи за новим Державним стандартом базової середньої освіти в контексті вимог законодавства, зокрема Конституції України, законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», та на виконання заходів державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», з урахуванням положень: постанов Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 21 серпня 2019 року № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 № 1225, інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність вчителя та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів.

Цільова група: вчителі фізики закладів загальної середньої освіти (далі - ЗЗСО), які забезпечують реалізацію державного стандарту базової середньої освіти в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми: інтенсивна форма (2 тижні (навчальний тиждень понеділок - субота)).

Для реалізації програми залучаються тренери-педагоги, які пройшли відповідне навчання або підготовку за змістом програми.

Програма повною мірою враховує специфіку природничої освітньої галузі та передбачає організацію короткострокових курсів з інтенсивним графіком навчання впродовж 2 тижнів (крім робочих днів, можливе навчання у суботу).

Теоретична складова програми реалізується через інтерактивні відеолекції, вебіари, відеоконференції тощо. Практична складова – через практикуми, навчальні тренінги, майстер-класи з використанням технологій дистанційного навчання.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу для дистанційного навчання у синхронному режимі: комп'ютерна техніка (комп'ютер, вебкамера, мікрофон або ноутбук), доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа інституту як суб'єкта підвищення кваліфікації, програмне забезпечення для проведення відеоконференцій.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна у синхронному режимі (онлайн)).

Навчальні заняття в синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів.

Слухачі за відсутності технічної можливості бути присутнім на занятті синхронно (зокрема через знеструмлення) отримують відеозапис заняття.

Мета підвищення кваліфікації: професійний розвиток вчителів природничої освітньої галузі що реалізують фізичний складник відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Завдання підвищення кваліфікації:

- розвинути ціннісне ставлення вчителів природничої освітньої галузі (фізичний складник) закладів освіти до організації освітньої діяльності в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти в межах циклу предметного навчання та переходу до Державного стандарту профільної середньої освіти;
- удосконалити знання про нормативно-правове забезпечення організації освітнього процесу у закладі освіти та сучасні підходи до конструювання навчальної діяльності;
- поглибити знання вчителів природничої освітньої галузі (фізичний складник) щодо психологічно комфортного спілкування та взаємодії учнівства на рівні другого циклу базової середньої освіти (предметне навчання);
- поглибити і розширити компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти що реалізують фізичний складник методики навчання в межах циклу предметного навчання базової середньої освіти;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей вчителів закладів загальної середньої освіти;
- розвинути цифрову компетентність вчителів природничої освітньої галузі (фізичний складник) закладів освіти щодо використання інструментів штучного інтелекту для підвищення якості освіти та ефективності педагогів.

Перелік компетентностей, що удосконалюватимуться: предметно-методична (А2), компетентність педагогічного партнерства (Б3), прогностична компетентність (Г1), оцінювально-аналітична компетентність (Г3).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- знання сучасних тенденцій розвитку шкільної фізичної освіти; нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері базової середньої освіти щодо викладання фізичного складника;
- розуміння сутності Концепції Нової української школи та основних ідей, принципів побудови Державного стандарту базової середньої освіти в межах циклу предметного навчання; структури та змісту Типової освітньої програми та освітньої програми закладу освіти, типового навчального плану та робочого навчального плану, модельної навчальної програми та навчальної програми;
- вміння організовувати освітній процес з природничої галузі фізичний складник) відповідно до вимог законодавства;
- готовність застосовувати методи роботи, навчальні матеріали й завдання для мотивації здобувачів освіти та розвитку їхньої пізнавальної діяльності;
- спроможність використовувати відкриті електронні (цифрові) освітні ресурси педагогічного спрямування для професійного розвитку та обмін
- здатність формувати в здобувачів освіти під час навчання фізики ціннісні ставлення, ключові компетентності та наскрізні вміння, спільні для всіх компетентностей.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації: побудована на компетентнісному підході та передбачає поточне виконання кейс-завдань, підсумкове тестування (прохідний поріг - 75%) та рефлексію якості навчання за програмою курсу (Google-форма). Результати навчання за програмою оцінюватимуться за бальною шкалою.

Інструментарій оцінювання результатів навчання:

- **тестування** (за 75% правильних відповідей слухач/слухачка отримує сертифікат про підвищення кваліфікації обсягом 30 годин/1 кредит ЄКТС);
- **рефлексія** якості навчання за програмою курсу (Google-форма).

Документ про підвищення кваліфікації: за результатами виконання програми педагогічним працівникам видається сертифікат, технічний опис, дизайн, спосіб виготовлення, порядок видачі якого відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 №800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами).

Вартість: 470 гривень.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено лекційні та практичні заняття, самостійна робота слухачів та контрольні заходи.

Особливістю (вид діяльності) є: теоретична складова програми передбачає 6 год інтерактивних лекцій з питань реалізації Концепції Нової української школи та психолого-педагогічних умов організації освітнього процесу в Новій українській школі.

Особливістю практичних занять є виконання вправ, аналіз конкретних ситуацій і розв'язання професійних кейсів. На практичну частину визначено 20 год активної взаємодії учасників (практикуми, семінари, майстер-класи – як дієвий шлях формування й розвитку практичних умінь і навичок педагогів зі створення освітнього середовища закладів загальної середньої освіти).

Самостійна робота передбачає 2 год для роботи з нормативними документами (Концепція Нової української школи, Державний стандарт базової середньої освіти, методичні рекомендації, Накази МОН тощо) та опрацювання навчальних матеріалів у позанавчальний час. Контрольні заходи.

Підсумкові заходи: тестування та самооцінювання за допомогою Google-форми, що сприятимуть комплексній оцінці засвоєння матеріалу й формуванню навичок систематизації та аналізу отриманих знань.

По завершенню навчання слухачам пропонується тест на визначення рівня засвоєння Програми. Тест містить 28 завдань. Для успішного завершення навчання за Програмою і отримання відповідного сертифіката слухач має отримати мінімум 39 балів.

Зміст програми складається з 2 модулів та 8 взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 28 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 53 балів. Прохідний бал – 39. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них: 6 год – лекційні заняття, 20 год – практична робота, 2 год – самостійна робота, 2 год – контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Нормативно-правове забезпечення реформи загальної середньої освіти					
Тема 1.1. Реалізація Концепції Нової української школи	1		1		2
Тема 1.2. Державний стандарт базової середньої освіти (цикл предметного навчання)	1		1		2
Тема 1.3. Типова освітня програма та Типовий навчальний план. Освітня програма закладу освіти. Розроблення		2			2

навчальної програми та календарно тематичне планування з фізики					
Разом за модулем 1	2	2	2		6
МОДУЛЬ 2. Організація освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти					
Тема 2.1. Підхід як стратегія навчання. Зміна освітніх пріоритетів у природничій галузі		2			2
Тема 2.2. Практична зорієнтованість навчання. Включення учня в навчальну діяльність як активного суб'єкта	2	4			6
Тема 2.3. Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти	2	4			4
Тема 2.4. Фізика як освітній простір розвитку особистості: формування критичного мислення та креативності		4			4
Тема 2.5. Цифрові технології педагогічної діяльності		4			4
Разом за модулем 2	4	18			22
Діагностування результатів навчання				1	1
Рефлексія щодо якості навчальної програми				1	1
УСЬОГО	6	20	2	2	30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Нормативно-правове забезпечення реформи загальної середньої освіти

Тема 1.1. Реалізація Концепції Нової української школи

Законодавство в галузі освіти. Мета й ключові компоненти Концепції Нової української школи. Педагогіка партнерства, дитиноцентризм. Сутнісні ознаки компетентностей. Формування та розвиток ключових компетентностей. Наскрізні вміння як основа для формування компетентностей.

Тема 1.2. Державний стандарт базової середньої освіти

Структура Державного стандарту базової середньої освіти. Ціннісні орієнтири базової середньої освіти. Освітні галузі. Мета та компетентнісний потенціал освітніх галузей, що забезпечує формування всіх ключових компетентностей. Загальні результати навчання. Конкретні результати навчання. Орієнтири для оцінювання. Забезпечення наступності в базовій середній освіті. Інтеграція освітніх галузей.

Тема 1.3. Типова освітня програма та Типовий навчальний план. Освітня програма закладу освіти. Розроблення навчальної програми та календарно-тематичного планування з фізики

Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Типовий навчальний план. Роль міжособистісної взаємодії та роботи в команді для формування й реалізації спільної цілі. Автономія закладів освіти в організації освітнього процесу.

Освітня програма закладу освіти: структура та зміст. Робочий навчальний план. Модельна навчальна програма з фізики, її зміст та структура. Розроблення навчальної програми. Командна робота. Академічна свобода вчителя в реалізації змісту освіти.

МОДУЛЬ 2. Організація освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти

Тема 2.1. Підхід як стратегія навчання. Зміна освітніх пріоритетів у природничій галузі

Підхід як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання. Основні характеристики компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, середовищного підходів. STEM-орієнтований підхід у навчанні предметів. Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість; їх реалізація в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання.

Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок.

Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти. Проектне навчання: сутність, переваги, планування навчального проекту. Спільні й відмінні риси проблемного та проектного навчання. Кооперативне навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі.

Глибинне навчання. Розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості.

Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання. Структура та методичні орієнтири для конструювання компетентнісно орієнтованих завдань.

Практична зорієнтованість навчання. Включення учня в навчальну діяльність як активного суб'єкта. Рефлексивність навчання.

Тема 2.2. Практична зорієнтованість навчання. Включення учня в навчальну діяльність як активного суб'єкта

Практична зорієнтованість і активна участь учня - дві сторони одного процесу.

Перехід від теоретичного засвоєння знань до їх застосування у реальних або наближених до реальних ситуаціях.

Використання проєктів, експериментів, кейсів, рольових ігор. Формування компетентностей, а не лише знань.

Залучення до постановки цілей навчання, вибору завдань і методів. Розвиток самостійності, критичного мислення, відповідальності за результат. Перехід від «пасивного слухача» до «співтворця» навчального процесу.

Зв'язок навчального матеріалу з життям, професійними ситуаціями, майбутньою діяльністю.

Тема 2.3. Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти

Організація навчального процесу через створення проблемних ситуацій, які спонукають учнів до пошукової діяльності та самостійного мислення. Знання здобуваються не шляхом готового викладу, а через активне розв'язання навчальних проблем.

Навчання, як процес дослідження, де учень виступає суб'єктом пізнання, а викладач організатором і консультантом.

Механізми проблемного навчання.

Тема 2.4. Фізика як освітній простір розвитку особистості: формування критичного мислення та креативності

Потенціал фізики як освітнього простору розвитку особистості. Методи формування критичного мислення та креативності на уроках фізики. Аналіз педагогічних ситуацій. Створення власних навчальних завдань, що поєднують аналітичні та творчі компоненти. Інструменти для інтеграції компетентнісного підходу в сучасний урок фізики.

Проблемні ситуації/ аналіз й перевірка гіпотези: суперечності чи незрозумілі явищами? Дискусії та аргументація, оцінка достовірності. Експериментальна перевірка: припущення, перевірка твердження практикою.

Моделювання: робота з фізичними моделями, формування навички аналізу та прогнозування. Винахідливість у розв'язанні задач: пошук нестандартних шляхів, використання аналогій.

Проектна діяльність: створення власних експериментів, моделей чи дослідницьких проєктів. Гнучкість мислення: уміння поєднувати різні підходи, бачити альтернативні рішення.

Інтеграція з мистецтвом і технологіями: використання фізики у дизайні, музиці, архітектурі.

Тема 2.5. Цифрові технології педагогічної діяльності

Поняття електронного (цифрового) освітнього середовища. Можливості, переваги та виклики створення цифрового освітнього середовища.

Відповідальна й безпечна поведінка в цифровому просторі. Захист цифрових пристроїв, персональних даних та електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Захист від небажаного контенту.

Маніпуляційні технології та пропаганда в інтернет-середовищі. Оцінювання достовірності даних і надійності цифрових джерел та ресурсів.

Класифікація та призначення електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Огляд національних та регіональних освітніх ресурсів. Добір та модифікація електронних (цифрових) освітніх ресурсів з урахуванням мети,

умов навчання, віку та потреб здобувачів освіти. Оцінювання ефективності обраних електронних (цифрових) ресурсів для досягнення навчальних цілей.

Цифрові інструменти для оцінювання, зворотного зв'язку та рефлексії навчання. Цифрові сервіси для отримання даних про прогрес здобувачів освіти. Використання даних, згенерованих цифровими сервісами для прийняття рішень щодо освітнього процесу.

Цифрові інструменти та ресурси для професійного спілкування, обміну досвідом, комунікації зі здобувачами освіти, батьками, колегами, іншими особами. Правила спілкування онлайн.

Створення, зберігання, систематизація та організація спільної роботи з цифровими освітніми ресурсами. Захист авторських прав у мережі Інтернет. Надання доступу до електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Поширення та спільне використання електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Дотримання академічної доброчесності та вимог законодавства України під час створення та модифікації електронних (освітніх) ресурсів.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові документи

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p> (дата звернення: 17.12.2025).
2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 30.08.2022 №972). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16> (дата звернення: 17.12.2025).
3. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.12.2025).
4. Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні : лист МОН від 29.03.2022 № 1/3737-22. URL: <https://bit.ly/3XFHwca> (дата звернення: 17.12.2025).
5. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 17.12.2025).
6. Професійний стандарт за професіями «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf (дата звернення: 17.12.2025).

Основна література

1. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакович та ін. Київ: Алатон, 2020. 64 с.
2. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : Вид. дім «Освіта». 2020. 192 с.
3. Стан та шляхи підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти в Україні. Аналітико-методичні матеріали / за заг. ред. О.М.Топузова; уклад. М.В.Головко. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, 2021. 116 с.
4. Сучасний урок фізики 8 клас: досліджуємо, моделюємо, подорожуємо : методичний посібник для вчителя НУШ / Северинова А.М., Довгий О.А., Пасічна Л.І., Токова В.В., Якуша Л.Г. Черкаси: ЧОПОПП ЧОР, 2025. 88 с.
5. Фізика. Збірник компетентнісних завдань 7-9 клас : навчальне видання / А.М.Северинова (голова авт. кол.) та ін. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. 160 с.
6. Фізика : посібник STEM на уроках фізики. 7-9 клас / А.М.Северинова (голова авт.кол.) та ін. Черкаси: ЧОПОПП, 2022. 88 с.

Додаткова література

1. Використання кейс уроків для формування ключових компетентностей в освітньому закладі: матеріали обласної Інтернет-конференції. Черкаси : ЧОПОПП ЧОР, 2020. 115 с.
2. Освіта нового покоління: ТОП-5 можливостей III. URL: <https://bit.ly/4gnlfXw> (дата звернення: 17.12.2025).
3. Формувальне оцінювання: означення, техніки і інструменти. URL: <https://formativeasua.blogspot.com/> (дата звернення: 17.12.2025).